

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-1-08>

Ірина ГРЕБЕНЕНКО

викладач

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

iryna.hrebienko @dduvs.edu.ua

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ НА ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

У статті розглядається питання щодо впливу воєнного стану на здійснення судового провадження з розгляду справ, які виникли зі спірних правовідносин публічного спору. Важливим є те, що публічно-правові спори виникають між суб'єктами владних повноважень і юридичними особами та фізичними особами щодо здійснення ними управлінських функцій, які їм делегувала держава. Здебільшого обсяг повноважень набув розширення або навпаки став вужчим під час дії воєнного стану. Проводиться аналіз законодавчої бази та механізму здійснення правосуддя, серед яких основними є: Конституція України; Кодекс адміністративного судочинства України; Закон України «Про судоустрій та статус суддів»; Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, затверджений рішенням Вищої ради правосуддя від 19.04.2018 року № 1200/2/15-18; Закон України «Про електронні довірчі послуги»; Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Адміністративні суди в умовах воєнного стану, задля належного здійснення правосуддя в Україні змушені пристосовуватись до нестандартних та важких реалій функціонування, що здебільшого відзначаються цілою низкою проблем організаційного і матеріально-технічного характеру. Проблеми виникають і під час судового процесу. Проте, попри повномасштабне вторгнення і здійснення збройної агресії расією спрямованої проти суверенітету і територіальної цілісності України – Основний закон та гарантії конституційних справ людини є обов'язковими і не можуть бути обмежені. З цих підстав адміністративні суди зумовлені певними складнощами і особливостями продовжують виконувати своє завдання спрямоване на ефективних захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єкта владних повноважень. Особливості зумовлені, зокрема: 1) доповненням переліком оновлених способів інформування учасників процесу про судовий розгляд щодо місця, дати та часу розгляду справи, а саме з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, і, з використанням мобільного застосунку Порталу Дія; 2) наданням суб'єктам процесу можливості визначати особливості роботи суду з урахуванням актуальної ситуації у регіоні; 3) вирішенням питань Вищою радою правосуддя за поданням Голови Верховного Суду щодо зміни підсудності судових справ у разі неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин під час воєнного стану. Дані особливості вже закріплені на законодавчому рівні та втілюються у практичному застосуванні. Проте, на даний час у цій сфері все ще залишаються не вирішені проблеми, які потребують удосконалення та усунення прогалин в законодавстві, наприклад, в частині подання доказів суб'єктами владних повноважень у справах щодо оскарження їх рішень, фізичними або юридичними особами в судовому порядку. Деякі суди тлумачать частину 2 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України, як подання сторонами нових доказів, тобто суб'єкти владних повноважень користуючись даною нормою подають нові докази, які не були наявні на час прийняття ними оскаржуваного рішення про накладення штрафних санкцій. Існує колізія в Кодексі адміністративного судочинства України в частині визначення громадянина відповідачем в адміністративному процесі та стягнення з нього санкцій, штрафів, що в свою чергу перетворює судовий орган в фінансовий орган, дана норма суперечить завданню адміністративного судочинства. Звісно, суди можуть самостійно відкоригувати практикою прогалини в законодавстві, проте суддівського складу, як місцевих, апеляційних, так,

© І. Гребененко, 2025

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-2987-6729>

і, Верховному Суді призводить до постійної її зміни і коливань. З урахуванням цього пропонуємо внести зміни до Кодексу адміністративного судочинства України, які будуть спрямовані врегулювання прогалини на законодавчому рівні, а саме: визначити щодо доказів, які має право подавати суб'єкт владних повноважень під час оскарження прийнятого ним рішення, визначивши ті які лягли в основу прийняття рішення, але не після вже вирішення питання про застосування штрафних санкцій; виключити, що громадянин або юридична особа може бути відповідачем у справі за зверненням з позовною заявою суб'єкта владних повноважень, оскільки це унеможливило виконання судами головного завдання адміністративного судочинства, визначеного статтею 1 Кодексу адміністративного судочинства України. Також у статті висвітлено, що сам юридичний факт введення в державі воєнного стану на даний час не впливає на перебіг процесуальних строків у адміністративному судочинстві, не закріплено на законодавчому рівні, як поважна підстава для його поновлення. Привертаємо увагу на те, що поновлення процесуальних строків у справі з підстав введення воєнного стану залишається на розсуд суду в залежності від наведених обґрунтувань в клопотанні про поновлення процесуального строку та наданих доказів, які суд вже розглядає та визначає щодо їх належності. В той же час, на веб-сайтах судової влади містяться рекомендації, що воєнний стан може бути визнаний поважною причиною для поновлення чи продовження процесуального строку, проте це лише рекомендації.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративні суди, публічно-правові спори, воєнний стан, законодавство України, Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України.

Постановка проблеми та актуальність статті: Повномасштабне вторгнення країни-агресора на територію України призвело до утворення проблем в системі правосуддя. Окуповані території на яких перебувають суди, позбавлені можливості здійснювати правосуддя, яке спрямовано на захист прав, свобод та інтересів громадян. Проблеми доступу до правосуддя особливо актуалізуються в умовах ведення активних бойових дій в певних регіонах нашої держави, з тих підстав, що деструктивні зміни, обмеження свободи, порушення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб продовжується, що потребує постійно негайної реакції з боку влади, незважаючи на вимоги воєнного стану. Адміністративні суди відповідно до свого завдання вирішують спори в сфері публічно-правових відносин задля вирішення спірних правовідносин, які виникли між державою та фізичними, юридичними особами. На даний час є можливість спостерігати активний процес адаптації судової системи до вимог воєнного стану з метою максимально ефективного здійснення захисту порушеного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бойові дії на території України через збройну агресію та повномасштабне вторгнення країною-агресором не зупинили обговорення проблем забезпечення функціонування судової гілки влади та питання здійснення адміністративного судочинства в умовах воєнного стану українськими науковцями, зокрема такими: М. Смокович, О.Г. Привиденцев, Ю.І. Цвіркун, О.І. Шкуропацький, Н.О. Дідик, В.В. Петрик, О.М. Росул та ін. Дані дослідження та твердження носять здебільшого фрагментарний характер, в той час війна в Україні породжує нові умови, тому питання не втрачає своєї актуальності.

Метою цієї статті: є дослідження й аналіз здійснення адміністративного судочинства в умовах воєнного стану, розкриття проблематики і прогалин.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 року Указом Президента України №64/2022 у з військовою агресією Російської Федерації проти України невідкладно введено воєнний стан на всій території України [10], який діє по сьогоднішній день. В умовах воєнного стану можуть встановлюватись окремі обмеження прав і свобод людини і громадянина (стаття 64 Конституції України). Проте, захист прав і свобод громадян підлягають обов'язковому захисту, в тому числі і в судовому порядку, за будь-яких умов. Відповідно до статті 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правосуддя на території, на якій уведено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. [4].

Відкладною була реакція Ради суддів України, яка надала рекомендації 02 березня 2022 року, що в умовах воєнного стану режим роботи кожного суду визначається окремо. Рада рекомендувала судам за об'єктивної можливості відкладати розгляд справ, окрім невідкладних судових розглядів; знімати справи з розгляду, зважати на те, що велика кількість учасників судових процесів не завжди мають змогу подати заяву про відкладення розгляду справи через ракетне влучання по критичним інфраструктурам, вступ до лав Збройних сил України, територіальної оборони, добровольчих воєнних формувань та інших форм протидії збройної агресії проти України, або не можуть прибути в суд у зв'язку з небезпекою для життя. Зазначено, що невідкладні справи розглядати лише за наявності обов'язкової письмової згоди на це усіх учасників судового провадження [8].

З початком повномасштабного вторгнення кількість проблем, з якими стикнулася судова влада, значно збільшилася. За словами Миколи Мазура, судді Верховного Суду, за час війни знищено чи пошкоджено 131 будівлю суду (15 з них – вщент знищені, 116 – пошкоджені). Водночас суди, які розташовані близько до лінії розмежування, працюють в екстремальних умовах через постійні обстріли ворогом [9].

Війна вплинула на кадровий голод в судах, що впливає на строки розгляду справ, в той час як надходження позовних заяв неупинно зростає, зокрема з підстави: зміни територіальної підсудності справ, які перебували в місцевих судах Донецької, Херсонської, Сумської, Харківської, Миколаївської областях. Такі зміни викликані, перебуванням місцевих, апеляційних судів в окупованих територіях та деякі по сьогодні залишаються. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» систему судоустрою в Україні складають: місцеві суди (окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом (ч. 3 ст. 21)); апеляційні суди (апеляційні адміністративні суди, які утворюються у відповідних апеляційних округах (ч. 3 ст. 26); Верховний Суд [3].

Загальні місцеві суди, що діють як місцеві адміністративні та окружні адміністративні суди уповноважені вирішувати адміністративні справи як суди першої інстанції, окрім випадків, визначених законодавством України. В свою чергу, апеляційним адміністративним судами як судам першої інстанції підсудні справи за позовами про примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, а також спори з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та спори, що виникають у зв'язку з проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу. Апеляційному адміністративному суду, в апеляційному окрузі, що включає місто Київ, як суду першої інстанції підсудні адміністративні справи: щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності Центральної виборчої комісії, дій кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб; про заборону політичної партії.

Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні справи щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів або всеукраїнського референдуму, справи за позовом про дострокове припинення повноважень народного депутата України, а також справи щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, рішень, дій чи бездіяльності органів, які обирають (призначають), звільняють членів Вищої ради правосуддя, щодо питань обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя, звільнення їх з таких посад, бездіяльності Кабінету Міністрів України щодо невнесення до Верховної Ради України законопроекту на виконання (реалізацію) рішення Українського народу про підтримку питання загальнодержавного значення на всеукраїнському референдумі за народною ініціативою [3].

Не лишається поза увагою Вищий антикорупційний суд, який вирішує одні серед важливих на даний час адміністративних справ щодо застосування стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких

така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними, як суд першої інстанції. Так, за час повномасштабної війни судом застосовано санкції до осіб, які створили суттєву загрозу нацбезпеці, територіальній цілісності України або сприяли, у тому числі шляхом фінансування, вчиненню таких дій іншими особами.

Проте, навіть, в умовах воєнного стану конституційне право людини на судовий захист не може бути обмеженим, а отже держава попри важкі часи повинна докладати зусиль задля забезпечення наданих гарантій щодо оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Водночас, робота адміністративних судів на вільних територіях не припиняється. Законодавцем не вносились зміни щодо скорочених чи прискорених процедур здійснення правосуддя. Адміністративні суди продовжують працювати, але в певних особливих умовах.

Особливі умови поділяються на фактори, які впливають на діяльність адміністративних судів в Україні – це зовнішні та внутрішні [1, с. 129; 7, с. 20]. Зовнішні фактори здебільшого виникають від: політичних факторів, які відображують рівень усвідомлення керівництвом держави необхідності створення належних умов для функціонування незалежного, безстороннього та об'єктивного суду; економічних факторів, які впливають на фінансову спроможність держави забезпечувати фінансове та матеріально-технічне оснащення діяльності судів (фінансове зменшення з важливих підстав обумовлено воєнним станом та перенаправленням фінансових ресурсів на потреби Збройних сил України); форс-мажорних обставин (стихійні лиха, війни, пандемії тощо).

До внутрішніх фактів «логічно» віднесено ті, які залежать від «внутрішньої роботи», тобто представників судової гілки влади, зокрема: голови суду та його заступника, які провадять організацію ведення в суді судової статистики та інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства; керівника апарату суду – забезпечує безпосередньо організацію роботи структурних підрозділів суду, працівників апарату суду та їх взаємодію у виконанні завдань, покладених на апарат суду; суддів; зборів суддів; Ради суддів України; Вищої ради правосуддя; Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Створені особливі умови збройною агресією в країні з боку загарбників штовхають для вдосконалення функціонування роботи суддівської системи навіть за таких умов.

Так, парламентом задля забезпечення належної роботи судочинства прийнято низку змін до законодавства. Зокрема, внесено зміни до Закону України «Про судоустрій та статус суддів», яким врегульовано питання щодо відкритості та вільного доступу до отримання інформації, як усно, так і письмово про результати розгляду справи, де особа є учасником. За відсутності такої можливості у особи, вона має право оглянути інформацію за допомогою Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у т.ч. з використанням мобільного застосунку Порталу Дія. У даному веб-порталі та в Дії відображається: 1) додаткова інформація для учасників процесу щодо участі в судових засіданнях; 2) електронна форма судового рішення у справі, виконавчий документ.

Налагодження даної електронної системи інформування забезпечує легальне інформування учасників процесу, що налагоджує комунікацію між особами та судами. Оскільки, через зменшення фінансування судової влади зберігається дотримання чинних норм права про повідомлення та надсилання судових рішень.

Війна також внесла свої корективи в організаційно-правових механізм, а саме робота судів на окупованих територіях України або прифронтових зупинилась. З підстав неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин (зокрема, у зв'язку з воєнним, надзвичайним станом, стихійним лихом чи активними військовими діями) до ч. 7 ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» внесено зміни та визначено, що Вища рада правосуддя має можливість змінювати підсудність судових справ за поданням Голови Верховного Суду. У разі зміни територіальної підсудності судова справа повинна

вирішуватися судом найбільш територіально наближеним до суду, який припинив функціонування [2].

В свою чергу, хочемо акцентувати на тому, що до війни Державна судова адміністрація розробила процесуальний порядок проведення відеоконференцв'язку, на базі комунікаційної платформи Easy Con, під час судового засідання за участі сторін, які перебувають поза приміщенням суду. Тобто, даний механізм суттєво допомагає проводити судові засідання за відсутності можливості прибуття учасників процесу до зали судового засідання.

З огляду на вищевикладене за доцільне буде зауважити, що згідно частини 14 статті 10 Кодексу адміністративного судочинства України, офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійсненим судом [9].

Проте, даний механізм полегшує проведення судових засідань, але не є ефективним вирішенням проблеми. З урахуванням того, що чи не щодня в кожному регіоні України лунають сигнали «Повітряна тривога!», які передбачають об'єктивну необхідність для осіб негайно переміститися в укриття, де можливо відсутній зв'язок для продовження прийняття участі в процесі. Зазвичай такі сигнали можуть лунати доволі тривалий час, що може впливати на розгляд і вирішення справи продуктивно та результативно.

Вважаємо за необхідне приділити увагу збільшеною активністю використання ресурсів «Електронного суду». Так, зокрема, майже налагоджений механізм функціонування Системи електронного вилучення документів, дозволяє особам в дистанційному режимі шукати та переглядати документи у адміністративній справі, а також отримувати інформацію про всі процесуальні дії в режимі реального часу та подавати документи в електронному форматі. Подання документів через даний ресурс спростило систему та розвантажило черги до канцелярії судів. Умовою є лише підписання документів електронним цифровим підписом, який прирівнюється до власноручного, що визначено Законом України «Про електронні довірчі послуги». Проблемним питання залишається те, що наразі не всі суди України приєднані до підсистеми «Електронний суд», що уповільнює процес застосування передових діджитал технологій.

На нашу думку, приєднання суду до даної системи надає можливість збереження документів в електронному вигляді у разі небезпеки знищення справи. Оскільки, на даний час не можна залишити поза уваги той факт, що адміністративні суди зазнають матеріально-технічної шкоди, внаслідок ворожих обстрілів території України. Зафіксовані випадки, коли приміщення суду, разом з усім технічним забезпеченням, документами і справами були зруйновані.

Аналіз нормативно-правових актів, які прийняті за період воєнного стану, дає підстави дійти висновку, що режим роботи кожного конкретного суду в особливих умовах визначається індивідуально залежно від регіону, кількості працівників суду та суддів, технічного оснащення тощо. Звертаємо увагу на необхідність уважно слідкувати за оновленнями, які на даний час публікуються на офіційних сайтах судової влади. Сьогодні збільшилась кількість судів, які намагаються адаптуватися до особливих умов воєнного стану.

Судді та всі працівники судів продовжують працювати задля ефективної роботи судочинства і можливості громадянам захищати свої права [6, с. 109].

Щодо тривалості розгляду справ, на даний час учасникам процесу слід враховувати, що відповідно до норм права воєнний стан не впливає на перебіг процесуальних строків, проте є об'єктивні ситуації, які не врегульовані законодавством, що призводять до порушення строків у справі. У той же час, факт діючого воєнного стану, згідно судової практики, може вважатися поважною причиною для поновлення чи продовження процесуального строку. Проте, дане питання не врегульовано на законодавчому рівні, і залежить від різних факторів пов'язаних між собою, як то від викладення обґрунтованих підстав у клопотанні

про поновлення процесуального строку із надання належних доказів, так, і, від розгляду їх судом.

В цілому ж варто зазначити, що на сьогодні в умовах воєнного стану в Україні здійснення адміністративного судочинства врегульовано лише частково.

Існують відкриті питання запровадження змін до чинного законодавства спрямованих на усунення законодавчих прогалин та колізій. Так, Кодекс адміністративного судочинства України містить колізію норм, наприклад між частинами 1 та 2 статті 77. Так, у попередній редакції частина 2 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України визначала, що суб'єкт владних повноважень не може посилається на докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення. Внесені зміни ж до цієї статті вважаємо порушують принцип правової визначеності, котрий є одним з елементів верховенства права.

Абзац 1 даної статті суперечить абзацу 2 частини 2 статті 77 «В адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

Суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі» [9], що призводить до порушення завдань та засад адміністративного судочинства. На виконання обов'язку передбаченого даною статтею суб'єкти владних повноважень почали подавати до суду документи, які сформовані після прийняття оскаржуваного рішення, і судді постають перед умовами тими, що не мають права не приймати ці докази. Крім того, суб'єкт владних повноважень в судовому порядку має право доводити правомірність прийнятого рішення саме на час його прийняття та не може вкладати в основу його прийняття доказами, яких не існувало на такий момент. Тобто, внесені зміни до даної статті у 2021 році призвели до проблем якості закону як частини правової визначеності та складової верховенства права.

Практикою таку колізію можна врегулювати, проте це займає певний час та з урахуванням кадрових змін в судах, вирішення може затягнутись на тривалий час.

У свою чергу, вважаємо за необхідне звернути увагу на статтю 46 Кодексу адміністративного судочинства України, яка визначає, хто може бути сторонами в адміністративному процесі. Пункт 5 частини 4 статті 46 даного Кодексу визначає, що громадянин може бути відповідачем за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень. Дана норма вказує на неспроможність суб'єкта владних повноважень у разі не оскарження його рішення особою, призвести його до виконання шляхом звернення, наприклад, до тієї ж виконавчої служби щодо стягнення санкцій. Це перетворює адміністративні суди майже, як на фіскальний орган, що суперечить головній первинній меті адміністративного судочинства – захист права громадянина від свавілля держави.

Висновки. Умови воєнного стану суттєво вплинули на здійснення адміністративного судочинства України низкою особливостей. Більшість яких з часом знайшли належне законодавче закріплення та врегулювання. Проте, на даний час ще є потреби внесення подальших удосконалень правового забезпечення у цій сфері, оскільки залишаються певні невирішені нюанси. Зокрема, не усунуто законодавчі прогалини та колізії подання доказів суб'єкт владних повноважень та звернення суб'єкта владних повноважень з адміністративним позовом до громадянина щодо стягнення санкцій, що свідчить про необхідність внесення парламентом змін до Кодексу адміністративного судочинства України.

Насамкінець зазначаємо, що проведене дослідження не є остаточним вирішенням наголошених потреб та проблем з обраної теми та потребує подальшого наукового вивчення. Зокрема, залишається не досліджене, і, на даний час, детально нормативно-правове забезпечення та законодавчі новели у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Бойко В. Б. Стан здійснення адміністративного судочинства України в сучасних умовах. *Grail of Science*. 2023. № 26. С. 128–130.
2. Вища рада правосуддя: URL: <https://hcj.gov.ua/>.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 року №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 24.05.2022 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. №35.
6. Олексій У. О. Адміністративне судочинство під час військового стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. Одеса. Гельветика. 2022. Т. 2. С. 108–110.
7. Орленко А. І. Деякі аспекти діяльності адміністративних судів в Україні. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Т. 2. С. 16–21.
8. Рекомендації Ради суддів України про роботу судів в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>.
9. Судочинство під час війни: судді ВС розповіли про виклики та особливості здійснення правосуддя в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://court.gov.ua/archive/1576192>.
10. Про введення воєнного стану : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. Офіційний вісник України. 2022. № 46. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

Надійшла до редакції 15.01.2025

References

1. Boiko V. B. (2023). Stan zdiisnennia administratyvnoho sudochynstva Ukrainy v suchasnykh umovakh [The State of Administrative Justice in Ukraine under Modern Conditions]. *Grail of Science*. 26. (pp. 128–130) [in Ukrainian].
2. Vyscha rada pravosuddia [High Council of Justice]: website. Retrieved from <https://hcj.gov.ua/>.
3. Zakon Ukrainy Pro sudoustrii i status suddiv preiniaty 02.06.2016 roku № 1402-VIII [Law of Ukraine On the Judiciary and the Status of Judges from 02.06.2016 №1402-VIII] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy Pro pravovy rehym voiennoho stanu preiniaty 24.05.2022 roku № 389-VIII [Law of Ukraine On the Legal Regime of Martial Law: from 24.05.2022 № 389-VIII] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Justice of Ukraine]. (2005, July 06) № 2747-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. [in Ukrainian].
6. Oleksii, U. O. (2022). Administratyvne sudochynstvo pid chas viiskovoho stanu [Administrative Proceedings During Martial Law]. *Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia»* materialy Mizhnar.nauk. – prakt. Konf – European Choice of Ukraine, Development of Science and National Security in the Context of Large-Scale Military Aggression and Global Challenges of the 21st Century» materials of the International Scientific and Practical Conference. (pp. 108–110). Odesa: Helvetyka. 2. [in Ukrainian].
7. Orlenko, A. I. (2023). Deiaki aspekty diialnosti administratyvnykh sudiv v Ukraini. [Some Aspects of the Activities of Administrative Courts in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*. 2. 2. pp. 16–21. [in Ukrainian].
8. Rekomendatsii Rady suddiv Ukrainy pro robotu sudiv v umovakh voiennoho stanu [Recommendations of the Council of Judges of Ukraine on the work of courts under martial law]: veb-sait. Retrieved from <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>
9. Sudochynstvo pid chas viiny: suddi VS rozpovily pro vyklyky ta osoblyvosti zdiisnennia pravosuddia v umovakh voiennoho stanu: veb-sait [Justice during war: Supreme Court judges spoke

about the challenges and peculiarities of administering justice under martial law]. Retrieved from <https://court.gov.ua/archive/1576192/> [in Ukrainian].

10. Ukaz Prezidenta Ukrainy Pro vvedennia voiennoho stanu 24 liut. 2022 r. № 64/2022 [Decree of the President of Ukraine On the Introduction of Martial Law from February 24 2022, № 64/2022]. Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine. 46. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].

ABSTRACT

Iryna Grebenenko. Impact of martial law in Ukraine on administrative justice

The article examines the issue of the impact of martial law on the conduct of judicial proceedings concerning cases arising from disputed public legal relations. It is important to note that public law disputes arise between entities exercising governmental authority and legal or natural persons regarding the performance of administrative functions delegated to them by the state. Generally, the scope of powers has either expanded or, conversely, become narrower during the period of martial law. An analysis of the legislative framework and the mechanism for the administration of justice is conducted, among which the main sources include: the Constitution of Ukraine; the Code of Administrative Court Procedure of Ukraine; the Law of Ukraine on the Judiciary and Status of Judges; the Procedure for Maintaining the Unified State Register of Judicial Decisions, approved by the resolution of the High Council of Justice dated April 19, 2018, No. 1200/2/15-18; the Law of Ukraine on Electronic Trust Services. The Law of Ukraine 'On the Legal Regime of Martial Law'. Administrative courts under martial law conditions are compelled to adapt to non-standard and challenging operational realities to ensure the proper administration of justice in Ukraine, which are predominantly characterized by a whole range of organizational and logistical issues. Problems also arise during the judicial process. However, despite the full-scale invasion and armed aggression by Russia directed against the sovereignty and territorial integrity of Ukraine, the Fundamental Law and guarantees of constitutional human rights are mandatory and cannot be restricted. For these reasons, administrative courts, influenced by certain difficulties and peculiarities, continue to carry out their tasks aimed at effectively protecting the rights, freedoms, and interests of individuals, as well as the rights and interests of legal entities against violations by entities with authority. The peculiarities are determined, in particular, by: 1) an expanded list of updated methods for informing participants in the process about the court hearing regarding the place, date, and time of the case review, specifically using the Unified State Web Portal of Electronic Services and the Diia mobile application; 2) providing participants in the process with the opportunity to determine the characteristics of the court's operations considering the current situation in the region. 3) The resolution of issues by the High Council of Justice at the request of the Chair of the Supreme Court regarding the change of jurisdiction of court cases in cases where the administration of justice by the court is impossible due to objective reasons during martial law. These particular features have already been enshrined at the legislative level and are being implemented in practical application. However, there remain unresolved problems in this area that require improvement and the elimination of gaps in legislation, such as in relation to the submission of evidence by entities exercising public authority in cases concerning the appeal of their decisions, by individuals or legal entities in court proceedings. Some courts interpret part 2 of Article 77 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine as permitting parties to submit new evidence, meaning that entities exercising public authority, using this provision, present new evidence that was not available at the time they made the contested decision regarding the imposition of penalty sanctions.

There is a conflict in the Code of Administrative Procedure of Ukraine regarding the definition of a citizen as a respondent in administrative proceedings and the imposition of sanctions and fines on them, which in turn transforms the judicial body into a fiscal authority. This provision contradicts the purpose of administrative proceedings. Of course, courts can independently address gaps in legislation through their practices; however, the composition of judges in local, appellate, and the Supreme Court leads to constant changes and fluctuations. In light of this, we propose amendments to the Code of Administrative Procedure of Ukraine aimed at resolving the gaps at the legislative level, namely: Determine the evidence that an authority is entitled to present when challenging a decision it has made, identifying the evidence that formed the basis for the decision, but not after the matter regarding the imposition of penalties has already been resolved; exclude the possibility that a citizen or legal entity can be a defendant in a case based on a claim filed by an authority, as this would hinder the courts from fulfilling the primary purpose of administrative judiciary as defined in Article 1 of the Code of Administrative Judicial Proceedings of Ukraine. Furthermore, the article highlights that the mere legal fact of the declaration of martial law in the country does not currently affect

the course of procedural time limits in administrative proceedings, as it is not enshrined at the legislative level as a valid reason for their extension. We draw attention to the fact that the renewal of procedural time limits in a case based on the introduction of martial law remains at the discretion of the court, depending on the justifications presented in the motion for the renewal of the procedural time limit and the evidence submitted, which the court is already reviewing and determining regarding their relevance. At the same time, the websites of the judiciary contain recommendations stating that martial law may be recognized as a valid reason for renewing or extending procedural time limits; however, these are merely recommendations.

Key words: *administrative proceedings, administrative courts, public law disputes, martial law, legislation of Ukraine, Constitution of Ukraine, Code of Administrative Proceedings of Ukraine.*